

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Βασικές Δεξιότητες Πληροφορικής και Επικοινωνίας

Ενότητα 8: Χειρισμός βιβλιογραφίας

Μιχάλης Βαΐτης
Τμήμα Γεωγραφίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Σκοπός του ενότητας

Σκοπός της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές την ικανότητα να χειρίζονται τη βιβλιογραφία κατά την εκπόνηση εργασιών.

Το παρόν υλικό βασίστηκε στο ανοικτό μάθημα «Συγγραφή Εργασιών» του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας που διδάσκει η Μαρία Σιδερή.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Οι επιστημονικές εργασίες μπορούν να διακριθούν σε:

- Ερευνητικές εργασίες
- Μελέτες

Και τα δύο είδη περιλαμβάνουν το στάδιο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης.

Ερευνητική εργασία

Η ερευνητική εργασία αποτελεί ένα ακαδημαϊκό κείμενο, βασισμένο στη βιβλιογραφία και στην έρευνα και εμπειρία του επιστήμονα, με σκοπό την παραγωγή πρωτότυπων αποτελεσμάτων για ένα συγκεκριμένο ζήτημα.

Μελέτη

Η μελέτη αποτελεί ένα ακαδημαϊκό κείμενο όπου ο επιστήμονας διερευνά τι προηγήθηκε στη μελέτη του θέματος που τον αφορά, συλλέγει σχετικές πληροφορίες, συνθέτει, συγκρίνει και αντιπαραβάλλει αυτές κριτικά, για να καταλήξει στις δικές του θέσεις και συμπεράσματα.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Η αναζήτηση του υλικού

- Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή συγγραφή μιας εργασίας αποτελεί η μελέτη προγενέστερων δημοσιεύσεων σχετικών με το θέμα (βιβλία, άρθρα, πρακτικά συνεδρίων κ.ά.). Ο εντοπισμός της βιβλιογραφίας είναι μια μείζονος σημασίας διαδικασία.
- Ο χρήστης ανάλογα με την πληροφορία που αναζητά, πρέπει να ανατρέξει στον κατάλογο της βιβλιοθήκης, σε βάσεις δεδομένων και σε μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Πηγές

- Βιβλία
- Περιοδικά
- Διαδίκτυο
- Βάσεις δεδομένων
- Εφημερίδες
- Οπτικοακουστικό υλικό
- Κρατικά έγγραφα, Νομοθεσία
- Γκρίζα βιβλιογραφία

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Βιβλία

Αποτελούν βασική πηγή πληροφόρησης. Υπάρχουν τόσο σε έντυπη όσο και ηλεκτρονική μορφή.

Περιοδικά (επιστημονικά και ποικίλης ύλης)

Στα επιστημονικά περιοδικά δημοσιεύονται άρθρα, μετά από αξιολόγηση του περιεχομένου τους από ειδικούς (κριτές). Τα άρθρα έχουν συγκεκριμένη μορφή (template) και περιλαμβάνουν περίληψη (abstract), συμπεράσματα (conclusions) και βιβλιογραφία. Χρησιμοποιούν ειδική ορολογία και απευθύνονται σε συγκεκριμένο κοινό.

Τα περιοδικά ποικίλης ύλης απευθύνονται στο ευρύτερο κοινό και συνήθως δεν αποτελούν σημείο αναφοράς για επιστημονική εργασία.

Διαδίκτυο

Το Διαδίκτυο διαθέτει τεράστιο αριθμό πληροφοριών, η πρόσβαση στις οποίες είναι δωρεάν, πλην εκείνων για τις οποίες απαιτείται συνδρομή. Η αναζήτηση και ανάκτηση πληροφοριών διευκολύνεται από τις μηχανές αναζήτησης. Σημαντικό στοιχείο είναι η αξιοπιστία των ιστοσελίδων. Το γεγονός αυτό επιβάλλει την αξιολόγηση των πηγών από τους χρήστες.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Βάσεις δεδομένων

Οι γνωστότερες είναι: Web of Science, Scopus, Google books, Google Scholar

Εφημερίδες

Ημερήσιος και εβδομαδιαίος τύπος με ειδήσεις για θέματα κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά και πολιτιστικά κ.α σε επίπεδο τοπικό, εθνικό και διεθνές, αλλά και προσωπικές απόψεις

Οπτικοακουστικό υλικό

Ταινίες, ντοκιμαντέρ, συνεντεύξεις, ...

Νομοθεσία και κρατικά έγγραφα

www.et.gr για Νομοθεσία

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Γκρίζα Βιβλιογραφία

Η γκρίζα βιβλιογραφία περιλαμβάνει την έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή του εκπαιδευτικού και ερευνητικού υλικού που παράγεται στο Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, δηλ. τις διδακτορικές διατριβές, τις διπλωματικές διατριβές και τις πτυχιακές εργασίες

Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Η μελέτη της βιβλιογραφίας

- Η σωστή και συστηματική οργάνωση της μελέτης των επιλεγμένων πηγών (σύμφωνα με την ανάλυση του θέματος), η ορθή τήρηση των βιβλιογραφικών στοιχείων και η εμπειρία που αποκτάται με την πάροδο των ετών στη διαχείριση της πληροφορίας, συμβάλλουν τελικώς στην αποτελεσματική και ταχεία αξιολόγηση και αξιοποίηση του υλικού.
- Κατά τη μελέτη της βιβλιογραφίας, είναι χρήσιμο να σημειώνονται τα στοιχεία εκείνα που κρίνονται ενδιαφέροντα και σημαντικά και που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν στην εργασία, μαζί με τα αντίστοιχα βιβλιογραφικά στοιχεία.

ΟΡΙΣΜΟΙ

«Λογοκλοπή είναι η ακούσια ή εκούσια χρήση από κάποιο άτομο, ιδεών και φράσεων άλλου/ων ατόμου/ων, και η παρουσίαση αυτών, ως δικές του»

<http://www.plagiarism.org>

Λογοκλοπή, η [logoklopi]: η ιδιοποίηση ξένης πνευματικής δημιουργίας με ανήθικο, παράνομο τρόπο: Ο λογοτέχνης / ο συγγραφέας / ο επιστήμονας έχει κατηγορηθεί για ~.

[λόγ. < ελνστ. λογοκλοπ(ία) -ή κατά το κλοπή]

*Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής - Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,
1998*

*** Λατινική λέξη plagiarius, που σημαίνει «απαγωγέας»**

Κώδικας Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής Πανεπιστημίου Αιγαίου

4.1.2.Υποχρεώσεις Φοιτητών και Φοιτητριών

- α. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Αιγαίου δεσμεύονται για την πρωτότυπη παραγωγή εργασιών, που τους ανατίθενται κατά τη διάρκεια των σπουδών τους για την αξιολόγηση τους, αλλά και το σεβασμό στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας των πηγών που αξιοποιούν για την προετοιμασία τους. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Αιγαίου δεν dürfen να παρουσιάζουν εργασίες που έχουν εκπονηθεί σε συνεργασία με άλλους και άλλες φοιτητές και φοιτήτριες ως προϊόν ατομικής δημιουργίας. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Αιγαίου δεν dürfen να υποβάλλουν εκ νέου εργασίες που έχουν εκπονήσει στο παρελθόν για την εκπλήρωση νέων διδακτικών απαιτήσεων.

Εκκαθάριση υλικού από πνευματικά δικαιώματα

**Πως μπορώ να κάνω εκκαθάριση του υλικού μου από
πνευματικά δικαιώματα;**

Αν στο έργο μας έχει χρησιμοποιηθεί υλικό τρίτων θα πρέπει να γνωρίζουμε αρχικά αν η χρήση του είναι νόμιμη ή όχι. Για να είναι νόμιμη η χρήση του θα πρέπει να εμπίπτει σε έναν από τους περιορισμούς που προβλέπονται από τη Νομοθεσία. Συνοπτικά εάν παραθέτουμε αποσπάσματα με σκοπό την υποστήριξη της γνώμης ή την κριτική επί αυτής χωρίς να θίγεται το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού επί του έργου του και με την προϋπόθεση **ότι αναφέρεται σαφώς η πηγή και τα ονόματα δημιουργού και εκδότη** δε χρειάζεται να αλλάξουμε κάτι.

Εκκαθάριση υλικού από πνευματικά δικαιώματα

Για οτιδήποτε θεωρώ ότι δεν έχω άδεια χρήσης, συνεπώς και δημοσίευσης, θα πρέπει:

- **Να το διαγράψω:** Υπάρχουν πιθανότητες που το υλικό δεν προσδίδει κάτι καινούργιο στο σύνολο του έργου που έχει δημιουργηθεί συνεπώς η διαγραφή του να μας απαλλάσσει από οποιαδήποτε άλλη διορθωτική ενέργεια χωρίς όμως να μειώνει την αξία του συνολικού έργου.
- **Να το αντικαταστήσω:** Η ανάπτυξη ανοικτών αδειών διάθεσης και εκμετάλλευσης υλικού στο ψηφιακό περιβάλλον οδήγησε στην ύπαρξη ενός τεράστιου όγκου πληροφορίας – επιστημονικής και μη – που διατίθεται ελεύθερα. Οι ανοικτές άδειες – τύπου Creative Commons – δε βασίζονται στην αποποίηση του πνευματικού δικαιώματος από τον δημιουργό αλλά στη χορήγηση άδειας για περαιτέρω χρήση με περιοριστικούς – ή μη – όρους.
- **Να ζητήσω άδεια:** Αυτή η επιλογή θεωρούμε ότι πρέπει να είναι η τελευταία τόσο λόγω του ότι θα είναι χρονοβόρα όσο και γιατί πιθανόν να συνοδεύεται από την υποχρέωση καταβολής κάποιων τελών χρήσης. Παρ' όλ' αυτά, θα πρέπει να εξεταστεί σε περιπτώσεις που το υλικό τρίτου θεωρούμε ότι είναι αναπόσπαστο κομμάτι του συνολικού έργου και του προσφέρει προστιθέμενη αξία.

Βιβλιογραφική παράθεση

Παράδειγμα αποσπάσματος από εφημερίδα/περιοδικό ποικίλης ύλης:

Ο ενισχυμένος ρόλος της τεχνολογίας και των ψηφιακών κοινωνικών δικτύων ανοίγει νέες προοπτικές επικοινωνίας και αλληλεγγύης μεταξύ διαφορετικών γεωγραφικών και κοινωνικών χώρων, όπως αναφέρει η Κων/να Λεοντιάδου στο βιβλίο της «Ψηφιακά κοινωνικά δίκτυα» (εκδόσεις ΝΕΟΝ, 2011).

Παράδειγμα αποσπάσματος από επιστημονική εργασία:

Ο ενισχυμένος ρόλος της τεχνολογίας και των ψηφιακών κοινωνικών δικτύων ανοίγει νέες προοπτικές επικοινωνίας και αλληλεγγύης μεταξύ διαφορετικών γεωγραφικών και κοινωνικών χώρων (Λεοντιάδου, 2011, σ. 72).

Σημ. Τα ονόματα συγγραφέων και πηγών είναι φανταστικά.

Παραπομπή και αναφορά

Παράθεση

Ο ενισχυμένος ρόλος της τεχνολογίας και των ψηφιακών κοινωνικών δικτύων ανοίγει νέες προοπτικές επικοινωνίας και αλληλεγγύης μεταξύ διαφορετικών γεωγραφικών και κοινωνικών χώρων (Λεοντιάδου, 2011, σ. 72).

Παραπομπή
(in text citation)

Αναφορά
(reference)

Βιβλιογραφία

...

Λεοντιάδου, Κ. (2011). *Ψηφιακά κοινωνικά δίκτυα*. Αθήνα: ΝΕΟΝ.

...

Ενότητα βιβλιογραφίας

Στην ενότητα της βιβλιογραφίας, αναγράφονται συγκεντρωτικά οι βιβλιογραφικές αναφορές (πηγές) που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση της εργασίας.

Η σύνταξη των βιβλιογραφικών παραπομπών και αναφορών γίνεται ακολουθώντας συγκεκριμένα πρότυπα μορφοποίησης (Referencing and Citation Styles).

Ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία εμφανίζονται συνήθως χωριστά. Σε περίπτωση που επιθυμούμε να εμφανίζονται μαζί, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας τον ακόλουθο πίνακα (σειρά εμφάνισης γραμμάτων ελληνικού και αγγλικού αλφαβήτου).

Ταξινόμηση μικτών βιβλιογραφικών αναφορών

Αα Aa	Ηη Hh	Ξξ --	Φφ --	Ωω --
Ββ Bb	Θθ --	Οο Οο	-- Uu	
Γγ Cc	Ιι Ii	Ππ Pp	-- Vv	
Δδ Dd	-- Jj	-- Qq	-- Ww	
Εε Ee	Κκ Kk	Ρρ Rr	Χχ Xx	
-- Ff	Λλ Ll	Σσ Ss	-- Yy	
Ζζ --	Μμ Mm	Ττ Tt	-- Zz	
-- Gg	Νν Nn	Υυ --	Ψψ --	

Referencing and Citation Styles

Είναι ένα σύνολο κανόνων σχετικά με τον τρόπο αναφοράς πηγών σε επιστημονικές εργασίες. Κάθε φορά που αναφέρεστε στο έργο κάποιου άλλου, απαιτείται μια αναφορά για την αποφυγή λογοκλοπής.

Τα πιο συνηθισμένα στυλ είναι τα ακόλουθα:

MLA, APA, Chicago/Numeric, Harvard, IEEE

APA (American Psychology Association)

Παραπομπές

Έρευνες έχουν δείξει ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συμβάλλουν στη δημιουργία εικονικών κοινοτήτων (Γεωργίου και Παπαδόπουλος, 1998, σ. 147).

Οι Γεωργίου και Παπαδόπουλος (1998) αναφέρουν ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συμβάλλουν στη δημιουργία εικονικών κοινοτήτων (σ. 147).

Ερευνητές έχουν επισημάνει ότι «Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συμβάλλουν στη δημιουργία εικονικών κοινοτήτων» (Γεωργίου και Παπαδόπουλος, 1998, σ. 147).

APA (American Psychology Association)

Παραπομπές

(παραπομπή σε δύο αναφορές, η δεύτερη με δύο συγγραφείς)

Anxiety and depression have been identified as more commonly in children and adolescents with long-term physical conditions (Dantzer, 2003; Pinquart & Shen, 2011).

Dantzer (2003), Pinquart and Shen (2011) all state that anxiety and depression has been identified as more commonly in children and adolescents with long-term physical conditions.

APA (American Psychology Association)

Αναφορές

- Η ταξινόμηση των αναφορών γίνεται αλφαβητικά σύμφωνα με το επώνυμο του πρώτου συγγραφέα.
- Το έτος δημοσίευσης ακολουθεί τα ονόματα των συγγραφέων σε παρένθεση.
- Αναφορές του ίδιου συγγραφέα ταξινομούνται με αύξουσα χρονολογική σειρά.
- Στις αναφορές του ίδιου συγγραφέα, του ίδιου έτους προστίθεται μετά το έτος ένα γράμμα (π.χ. 2004a, 2004b).
- Πρώτα ταξινομούνται οι αναφορές ενός μόνο συγγραφέα και μετά οι αναφορές που ο ίδιος συγγραφέας είναι πρώτος.

APA (American Psychology Association)

Αναφορές

Βιβλίο ενός συγγραφέα

Batt, C. (1998). *Information Technology in Public Libraries*. 6th ed. London: Library Association Publishing.

Βιβλίο δύο συγγραφέων

Batt, C. & Vertis, J. (1998). *Information Technology in Public Libraries*. 6th ed. London: Library Association Publishing.

Επιμέλεια βιβλίου

Batt, C. (ed.) (1998). *Information Technology in Public Libraries*. 6th ed. London: Library Association Publishing.

APA (American Psychology Association)

Αναφορές

Μεταφρασμένο βιβλίο

Batt, C. (1998). *Τεχνολογίες Πληροφορικής σε Δημόσιες Βιβλιοθήκες* (Χ. Κωνσταντίνου, Μτφ). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ηλεκτρονικό βιβλίο

Batt, C. (1998). *Information Technology in Public Libraries*. [eBook version], διαθέσιμο στο <http://site.ebrary.com/lib/cgcc> [ανακτήθηκε 9 Απριλίου 2012].

Batt, C. (1998). *Information Technology in Public Libraries*. 6th ed. London: Library Association Publishing. Doi: 10.1036/0071393724

APA (American Psychology Association)

Αναφορές

Κεφάλαιο σε βιβλίο

Batt, C. (1998). Information Technology in Public Libraries. In N. Denzin & Y. Lincoln (eds.), *Handbook of Qualitative Research*, (pp. 509–535). London: Sage.

Άρθρο σε βιβλίο πρακτικών συνεδρίου

Batt, C. & Vertis, J. (2007). Information Technology in Public Libraries. In A. Lionarakis (Ed.), *4th International Conference in Open and Distance Learning. Forms of Democracy in Education: Open Access and Distance Education, 23-25 November 2007* (pp. 155-162). Athens: Propombos.

[Σημ. Με πλάγια γραμματοσειρά γράφονται το όνομα και η χρονολογία του συνεδρίου].

APA (American Psychology Association)

Αναφορές

Άρθρο σε επιστημονικό περιοδικό

Batt, C. (2002). New forms of education. *Computers & Education*. 11, (2), 343-364.

[Σημ. New forms of education είναι ο τίτλος του άρθρου, *Computers & Education* είναι η ονομασία του περιοδικού, 11 είναι ο αριθμός τόμου, 2 είναι ο αριθμός τεύχους, 343-364 είναι η αρίθμηση των σελίδων του άρθρου στο τεύχος του περιοδικού]

Άρθρο σε ηλεκτρονικό επιστημονικό περιοδικό

Batt, C. (1998). Distance Education for all. *The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 5, (1), 1-9. Διαθέσιμο στο <http://site.ebrary.com/lib/cgcc>, [ανακτήθηκε 9 Απριλίου 2012].

Batt, C. (1998). Distance Education for all. *The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 5, (1), 1-9. Doi: 10.1036/0071393724

APA (American Psychology Association)

Αναφορές

Άρθρο σε έντυπη εφημερίδα

Χατζής, Α. (2008, 6 Οκτωβρίου). Το πανεπιστήμιο πρέπει να μένει πάντα ανοικτό. *Καθημερινή*, σ. 12.

Άρθρο σε ηλεκτρονική εφημερίδα

Shin, A. (2006, December 6). City in risk. *The Washington Post*. Διαθέσιμο στο <http://site.ebrary.com/lib/cgcc>, [ανακτήθηκε 15 Απριλίου 2012].

APA (American Psychology Association)

Αναφορές

Διδακτορική διατριβή ή μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία

Σιδερά, Μ. (2004). *Οι σύλλογοι ως φορείς της ελληνικής εθνικιστικής ιδεολογίας* (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη.

Δημοσίευση από Οργανισμό, Φορέα κλπ

Department for Education (2003). *The future of higher education*. London: HMSO.

Νόμος

Νόμος 4430/2016 (ΦΕΚ 205/Α/31-10-2016): Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις.

Τέλος Διάλεξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

